

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01.03.2005, sp. zn. 5 Tdo 1474/2004

Číslo:

Právní věta:

Soud:

Datum rozhodnutí: 01.01.1970

Spisová značka:

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí:

Hesla: Jednání právnických osob, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, Neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení

Předpisy: 140/1961 Sb. § 90 odst. 2
§ 147

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 51

Jednatel společnosti s ručením omezeným lze činit trestně odpovědným za úmyslné neodvedení povinných zákonných plateb za zaměstnance této společnosti ve smyslu § 147 odst. 1 tr. zák. jen ve vztahu k těm z uvedených plateb, které měly být odvedeny v době jeho výkonu funkce jednatele. Byl-li jednatel z této funkce odvolán rozhodnutím valné hromady, dnem uvedeným v tomto rozhodnutí mu zanikla povinnost odvádět zákonné platby, nevyplývá-li tato povinnost z jeho jiného postavení ve společnosti. Zápis rozhodnutí valné hromady o odvolání jednatele do obchodního rejstříku má jen deklaratorní význam.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 3. 2005, sp. zn. [5 Tdo 1474/2004](#))

Nejvyšší soud k dovolání obviněného Ing. J. K. zrušil usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. 7. 2004, sp. zn. 9 To 98/2004, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 9 ze dne 4. 2. 2004, sp. zn. 21 T 62/2003, a současně Obvodnímu soudu pro Prahu 9 přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 9 ze 4. 2. 2004, sp. zn. 21 T 62/2003, byl obviněný Ing. J. K. uznán vinným trestným činem neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 odst. 1 tr. zák., kterého se dopustil

tím, že „v době od ledna 1998 nejméně do 31. 7. 2001 v P. jako jediný jednatel společnosti W., s. r. o., se sídlem v P., neplnil povinnost plátce – zaměstnavatele stanovenou zákony č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, a č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, vše v platném znění, a neodvedl za své zaměstnance zálohy na daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, a společnost W., s. r. o., tak dluží Finančnímu úřadu pro P. jako správci uvedených dávek částku ve výši nejméně 438 029 Kč, dále pojistné na sociální zabezpečení, a dluží tak Pražské správě sociálního zabezpečení jako správci těchto dávek částku ve výši nejméně 12 143 Kč, a pojistné na zdravotní pojištění, a dluží tak Všeobecné zdravotní pojišťovně jako správci těchto dávek částku ve výši nejméně 383 815 Kč, přestože z hrubých platů zaměstnanců stanovené dávky a platby strhával, celkem tedy dluží společnost W., s. r. o., správcům dávek částku ve výši nejméně 833 987 Kč“. Za tento trestný čin mu byl podle § 147 odst. 1 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání 8 měsíců, jehož výkon byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 3 roky. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. byla obviněnému současně uložena povinnost ve zkušební době podmíněného odsouzení podle svých sil nahradit specifikované neodvedené zálohy a dávky. Městský soud v Praze projednal odvolání obviněného a usnesením ze dne 22. 7. 2004, sp. zn. 9 To 98/2004, rozhodl podle § 256 tr. ř. o jeho zamítnutí. Citované usnesení Městského soudu v Praze napadl obviněný Ing. J. K. dovoláním podaným prostřednictvím obhájce z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř., neboť podle něj soudy obou stupňů nesprávně vyložily právní předpisy při stanovení počátku i konce rozhodné doby. Dovolání obviněný podal v rozsahu výroku o vině a všech výroků navazujících.

Nesprávnost vymezení počátku rozhodného období dovolatel odůvodnil tím, že společnost až do roku 2000 nedlužila ani jedné z poškozených organizací vůbec nic. Ze zprávy Pražské správy sociálního zabezpečení ze dne 23. 1. 2003 vyplývá, že první dlužné pojistné za zaměstnance je evidováno až v prosinci 2000 a poté až za duben 2001. Ze zprávy finančního úřadu je zřejmé, že v případě odvádění daně z příjmů fyzických osob za zaměstnance je součet položek provedených srážek z mezd za měsíce říjen 2000 až červenec 2001 celkem 463 504 Kč. Byla-li dlužná částka 438 029 Kč, je zřejmé, že do září 2000 společnost finančnímu úřadu nic nedlužila. Ze zprávy Všeobecné zdravotní pojišťovny pak vyplývá, že dlužné pojistné na zdravotní pojištění vzniklo až za období počínající někdy na podzim roku 2000. Soudy obou stupňů podle obviněného pochybily, když za počátek rozhodného období stanovily leden 1998, protože se mělo jednat o období kolem podzimu 2000.

Za nesprávné považoval dovolatel také stanovení konce rozhodného období dnem 31. 7. 2001.

Obviněný byl totiž odvolán z funkce jednatele společnosti na valné hromadě konané dne 9. 5. 2001, jak vyplývá mj. z výpisu z obchodního rejstříku, nikoli až dne 29. 6. 2001, a od té doby vystupoval již jen jako společník, který byl valnou hromadou pověřen pouze k podávání daňových přiznání za společnost, jak vyplývá ze zápisu z valné hromady. Protože obviněný byl z funkce jednatele odvolán, nebyla tím pouze omezena jeho jednateelská oprávnění a nemá smysl uvažovat o účinnosti tohoto omezení ve vztahu k třetím osobám. Z tohoto důvodu obviněný nemůže být odpovědný za cokoli, co nastalo po dni 9. 5. 2001. Dovolatel dále uvedl, že soud prvního stupně dovedl dostatek finančních prostředků společnosti ze zůstatků na účtech společnosti zejména v letech 1998 a 1999. Společnost však v období, kdy dlužila, tedy v období od podzimu 2000, nedisponovala dostatečným množstvím finančních prostředků, když některé prostředky byly poskytnuty účelově a jejich použití nebylo v trestním řízení nijak dokazováno.

Z výše popsaných důvodů dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil usnesení Městského soudu v Praze a sám rozhodl o zproštění obviněného obžaloby podle § 226 tr. ř., nebo aby zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc přikázal k došetření státnímu zástupci.

Nejvyšší soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že dovolání obviněného J. K. je částečně důvodné, proto zrušil napadené usnesení i jemu předcházející rozsudek a Obvodnímu soudu pro Prahu 9 přikázal věc znovu projednat a rozhodnout.

Nejvyšší soud především konstatoval, že dovolací námitky obviněného Ing. J. K. se částečně týkají skutkových zjištění, proto jsou mimo rámec uplatněných dovolacích důvodů a Nejvyšší soud k nim

nemohl nijak přihlížet.

K námitkám, které odpovídají dovolacím důvodům, Nejvyšší soud uvedl následující. Soudy obou stupňů měly podle názoru dovolatele pochybit, když konec rozhodného období stanovily až na den 31. 7. 2001, přičemž tato skutečnost měla vliv na určení rozsahu neodvedených dávek. Určení okamžiku zániku funkce jednatele je výsledkem aplikace hmotně právních ustanovení obchodního zákoníku, a tedy hmotně právním posouzením ve smyslu § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Nejvyšší soud přisvědčil argumentům dovolání, protože zjištěné pochybení při stanovení konce rozhodného období mělo vliv na určení rozsahu nesplnění povinnosti od vést příslušné dávky plátcem, tedy na jeden ze zákonných znaků trestného činu, jímž byl obviněný uznán vinným.

Trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení, na zdravotní pojištění a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti podle § 147 tr. zák. se dopustí, kdo jako plátcem ve větším rozsahu nesplní svoji zákonnou povinnost za poplatníka odvést daň, pojistné na sociální zabezpečení, pojistné na zdravotní pojištění nebo příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Vzhledem k tomu, že v předmětné věci byla plátcem uvedených dávek právnická osoba – společnost W., s. r. o., je nutno přihlídnout k ustanovení § 90 odst. 2 tr. zák., podle kterého jestliže zákon stanoví, že pachatel musí být nositelem zvláštní vlastnosti, způsobilosti nebo postavení, postačí, že zvláštní vlastnost, způsobilost nebo postavení jsou dány u právnické osoby, jejímž jménem pachatel jedná. Trestnost jednání obviněného Ing. J. K. – neodvedení povinných dávek společností W., s. r. o. – je tak podmíněna existencí jeho oprávnění a odpovídajících zákonných povinností jednat jménem této společnosti (nositele zvláštního postavení plátce), tedy existencí jeho funkce jednatele, kterou pro období po dni 9. 5. 2001 dovolatel svými námitkami zpochybnil. Dovolací soud však shledal, že nelze přisvědčit námitkám obviněného, podle kterých byl z funkce jednatele odvolán již dnem 9. 5. 2001, ani závěru soudů ve věci rozhodujících, že k zániku funkce jednatele došlo až v srpnu roku 2002.

Podle § 133 odst. 1 obch. zák. je statutárním orgánem společnosti s ručením omezením jeden nebo více jednatelů. Podle § 125 odst. 1 písm. f) obch. zák. spadá odvolání jednatelů do působnosti valné hromady, přičemž k rozhodnutí o odvolání jednatele valnou hromadou postačuje prostá většina hlasů a nemusí o něm být pořízen notářský zápis (srov. § 63 obch. zák. a § 127 odst. 4 obch. zák. a contrario). Odvoláním jednatele dochází k zániku funkce bez dalšího, konkrétní osoba přestává být jednatel a nemůže být činěna odpovědnou za vedení společnosti ani za úkony provedené po jejím odvolání z funkce, ledaže by takové povinnosti vyplývaly z jiné skutečnosti, např. z pracovní smlouvy, prokury, jiného pověření atd. Ze shora citované tzv. skutkové věty výroku rozsudku soudu prvního stupně je patrné, že soudy obou stupňů uznaly obviněného Ing. J. K. odpovědným za odvádění zákonných plateb sražených poplatníkům společností W., s. r. o., do dne 31. 7. 2001, když do tohoto dne vystupoval v postavení jednatele této společnosti. Dovolatel poukázal na pochybnosti stran určení okamžiku zániku jeho jednatelských oprávnění (a povinností) vzhledem ke konání dvou valných hromad společnosti W., s. r. o. (ve dnech 9. 5. 2001 a 29. 6. 2001), z nichž každá rozhodla o odvolání obviněného z funkce jednatele.

V předloženém spisovém materiálu je obsažen zápis z mimořádné valné hromady ze dne 9. 5. 2001, z něhož je patrné, že valná hromada jednomyslně rozhodla o odvolání jednatele. Tomuto faktu odpovídá i usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 1. 2002, sp. zn. F 99949/2001, které uvádí jako den zániku funkce 9. 5. 2001, stejně jako výpis z obchodního rejstříku založený ve spise. Na tyto skutečnosti sice poukazoval obviněný, Nejvyšší soud však přisvědčil závěru, že výkon funkce jednatele obviněnému zanikl až dne 29. 6. 2001. Ve spise je totiž založen notářský zápis z valné hromady konané dne 29. 6. 2001, z kterého vyplývá, že až tohoto dne bylo rozhodnuto o odvolání obviněného z funkce jednatele, neboť toto datum je uvedeno jako den zániku funkce i v návrhu na zápis do obchodního rejstříku. K tomuto návrhu se přitom obviněný přímo v podání připojil svým podpisem a výslovným prohlášením, že souhlasí s jeho obsahem a s výmazem své osoby v rubrice jednatele (tedy ke dni 29. 6. 2001). Je tak nepochybné, že až do tohoto dne po subjektivní stránce (tzn. z hlediska jeho vnitřního přesvědčení) byl srozuměn s existencí své dosavadní funkce jednatele. Z platnosti valné hromady konané dne 29. 6. 2001 konečně vycházel i rejstříkový soud, když rozhodl o zápisu dne zániku funkce jednatele v obchodním rejstříku k datu 29. 6. 2001 (viz usnesení

Městského soudu v Praze ze dne 4. 9. 2001, sp. zn. F 57380/2001).

Odvolací soud v napadeném rozhodnutí uvedl, že ve shodě s obžalobou na základě shromážděných listin – výpisů z obchodního rejstříku, z účtů společnosti i z jejího daňového přiznání k dani z přidané hodnoty za šestý měsíc roku 2002 – považoval za prokázané, že obviněný Ing. J. K. vystupoval jako jednatel společnosti do srpna roku 2002, jak vyplývá z rozsudku soudu prvního stupně. Jak je však patrné z výše uvedeného, je tento závěr soudů obou stupňů chybný, neboť odvoláním obviněného z funkce jednatele valnou hromadou ve smyslu § 125 odst. 1 písm. f) obch. zák. došlo k zániku jeho povinností z této funkce vyplývajících a obviněný nemůže být činěn trestně ani jinak odpovědným za vedení společnosti po tomto okamžiku. Nelze souhlasit ani se závěrem odvolacího soudu, podle něhož obviněného po odvolání z funkce jednatele až do srpna 2002 zavazovala společenská smlouva vzhledem k tomu, že nebyl určen jiný jednatel společnosti. Ve společenské smlouvě totiž žádné povinnosti obviněného pro případ jeho odvolání z funkce jednatele nejsou stanoveny. Platná právní úprava nevylučuje (dočasnou) existenci společnosti bez jednatele, a není tedy v zásadě vyloučeno, že se v průběhu existence společnosti funkce jednatele uprázdní. Trestní odpovědnost odvolaného jednatele nelze dovodit ani z případného přetrvávání zápisu jednatele v obchodním rejstříku poté, co dotyčná osoba svoji funkci řádným způsobem ukončila, neboť tento zápis má toliko deklaratorní význam (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 11. 3. 2004, sp. zn. 6 Tdo 240/2004). Povinnost obviněného Ing. J. K. odvést příslušné platby sražené zaměstnancům společnosti W., s. r. o., nelze pro období následující po dni 29. 6. 2001 dovodit ani z jiné právní skutečnosti. Nehledě na otázku existence subjektivní stránky jednání obviněného od tohoto dne absentuje jeden ze zákonných znaků trestného činu – subjekt trestného činu vystupující ve zvláštním postavení plátce povinných plateb ve smyslu § 147 odst. 1 tr. zák. Obviněný Ing. J. K. vzhledem k zániku svých jednatelských oprávnění podle platné právní úpravy již v tomto postavení nemohl vystupovat.

Obviněný tedy přestal být jednatelem společnosti W, s. r. o., dne 29. 6. 2001, nikoli až v srpnu roku 2002. Obvodní soud pro Prahu 9 i Městský soud v Praze tak pochybily v tomto právním posouzení, a v důsledku toho i při určení dalšího znaku trestného činu – rozsahu, v kterém obviněný jako jednatel společnosti neodvedl povinné platby stržené zaměstnancům této společnosti. Obviněnému tak bylo nesprávně kladeno za vinu také neodvedení plateb splatných v době následující po dni 29. 6. 2001. Jak vyplývá ze seznamu zaměstnanců založeného ve spise, byl v červenci 2001 u společnosti W, s. r. o., zaměstnán jeden zaměstnanec, přičemž Finanční úřad pro P. v tomto měsíci ke dni 25. 7. 2001 evidoval (viz výkaz nedoplatků ve smyslu § 38h odst. 10 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů) splatnou neuhrazenou pohledávku ve výši 720 Kč (obdobně soupis měsíčních záloh na daň z příjmů od W., s. r. o.). Všeobecná zdravotní pojišťovna ke dni 25. 7. 2001 evidovala splatnou pohledávku na pojistné na veřejné zdravotní pojištění ve výši 1830 Kč, která taktéž nebyla uhrazena. Minimálně tyto částky byly nedůvodně zahrnuty do celkového rozsahu trestné činnosti a neodvedení těchto plateb bylo obviněnému kladeno za vinu v rozporu se zákonem.